

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Ny læreplan, mange kurs og nye bøker
- Åtte sentrale punkter i norskplanen i L97
- Vurdering av norskarbeider
 - Vurderingsark i norsk
- Norsk fordypning, tilvalgsfag
 - Rapport om arbeid i norsk
- Finn kjentfolk fra litteraturhistoria
- Fra stikkord til tekster i mange sjanger

- Tema: Tegneserier
- Ta en skrivesjekk
- Norsknytts midtsider: Etterdiktning
 - Skrivestafett
Skapende aktivitet der alle skriver samtidig
- Norskkryss, nynorsk
- Norskkryss, bokmål
- Tentamen i norsk hovedmål
- Moro med rim
- Tegnevise

NORSKNYTT OG NORSKKASSETTENE

gir variasjon og liv til norskundervisninga

KJEMPETILBUD PÅ LYDKASSETTER VÅREN 1998!

Kassett	Tittel	Før:	Nå:
Norskfagkassett	1: «Syng og skriv» - m/oppgavehefte	100,-	50,-
Norskfagkassett	2: «Syng og skriv mer»	100,-	50,-
Norskfagkassett	3: «Synnøve Solbakken»		100,-
Norskfagkassett	4: «Vi tipper norske ord»		50,-
Norskkassett	5: «Vi tipper grannespråk»	100,-	50,-
Norskkassett	6: «Grøss og gru»	100,-	50,-
Norskkassett	7: «Fortelling om slagbjørnen Rugg»	100,-	50,-
Norskkassett	8: «Vi tipper eventyr»	100,-	50,-
Norskkassett	9: «Syng og skriv på ny»	100,-	50,-
Norskkassett	10: «Alle har eit dikt inni seg»	100,-	50,-
Norskkassett 4, 5 og 8:	«Vi tipper.....»	300,-	75,-

(Oppgaver til stoffet som presenteres på kassettene finnes i Norskfaget/Norsknnytt – kassettene er også presentert med oppgavestoff på Internett: <http://login.eunet.no/~bjarebe/norsknnytt>)

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1989:	«Norskfaget 1/89, 2/89 og 3/89»	200,-	50,-
Årgang 1990:	«Norsknnytt 1/90, 2/90 og 3/90»	200,-	50,-
Årgang 1991:	«Norsknnytt 1/91, 2/91 og 3/91»	200,-	50,-
Årgang 1992:	«Norsknnytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	200,-	50,-

FØLGENDE ÅRGANGER VIL VI FORTSATT HA PÅ LAGER:

Årgang 1993:	«Norsknnytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	200,-
Årgang 1994:	«Norsknnytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	200,-
Årgang 1995:	«Norsknnytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	200,-
Årgang 1996:	«Norsknnytt 1/96, 2/96, 3/96 og 4/96»	200,-
Årgang 1997:	«Norsknnytt 1/97, 2/97, 3/98 og 4/97	200,-

NB! Porto/forsendelsesomkostninger kommer i tillegg.

**Send bestilling til: NORSKNYTT
PB 303
7601 LEVANGER**

E-mail: norsknnytt@login.eunet.no

NORSKnytt

Utgiver: NORSKNYTT ANS

Utgiver til AV-sentralens medlemmer

NORSKNYTT ANS

Redaksjon: NORSKNYTT, Postboks 399, 7801 NAMSOS, telefon og faks 74 27 42 96

Abonnement: NORSKNYTT, Postboks 303, 7601 LEVANGER, tlf. 926 82405 – 74 08 02 92

E-mail: norsknytt@login.eunet.no – Internett: <http://login.eunet.no/~bjarebe/norsknytt>

Redaktør: Jon Hildrum © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Abonnement (4 NR. PR. ÅR) KR. 380,- PR. ÅR.

NR 1 - 1998 (76)

FEBRUAR

24. ÅRGANG

Ny læreplan, nye lærebøker, mange kurs

Skoleåret 1997-98 er et spesielt år i norsk skolehistorie. Høsten 1997 ble som kjent, den nye læreplanen, L97, tatt i bruk for fire klassetrinn i grunnskolen.

Elevene på disse klassetrinnene har fått nye lærebøker i de fleste fag. Lærerne har deltatt ved mange kurs, kurs som gir innføring i nye arbeidsmåter som skal føre til at elevene, så langt det er mulig, når de målene de nye planene setter for undervisninga.

Det er arrangert kurs om elevvurdering. Elevene på 8. trinn fikk til jul -97 tallkarakterer. På sidene 4 og 5 i dette nummer av Norsknytt bringer vi stoff om elevvurdering i norsk. Vi omtaler (på sidene 6 og 7) det nye tilvalgsfaget norsk fordypning. Dette tilvalgsfaget bør bli en nyttig tilvekst til norskundervisninga på ungdomstrinnet.

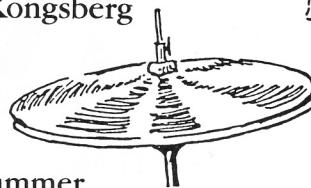
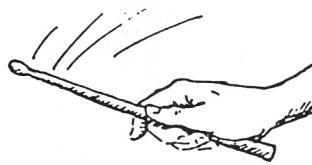
I et oppsett på side 3 viser vi i kortform sentrale punkter i det nye norskfaget. Vi vil særlig peke på at L97 løfter muntlig norsk opp på samme nivå som skriftlig norsk. For å markere jamstillingen mellom disse delemnene er det bestemt at elevene skal ha karakterer både i muntlig og skriftlig norsk.

Kravene til muntlige prestasjoner må skjerpes. I de siste åra har om lag to prosent av elevmassen fått S ved den skriftlige avgangsprøven, mens hele 12-13 prosent av elevene som kommer opp i norsk muntlig, har fått S. Det tyder på at en del sensorer har delt ut gavepakker når de har besøkt fremmede skoler i solskinnsfylte junidager.

Kryssordvinnere – Norsknytt 4 – 1997

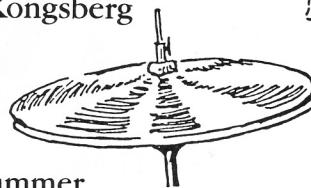
Nynorsk

Ståle Bendiksen Søraas, 9ab, Sand skule, 4230 Sand
Sindre Johansen, 10c, Sortland ungdomsskole, 8401 Sortland
Finn Alexander Gulliksen, 10b, Tislegård ungdomsskole, 3600 Kongsberg
Monica Magnussen, 9b, Strupe ungdomsskole, 1780 Halden

Bokmål

Arnfinn Storli, 9., Kvikne skole, 2592 Kvikne
Andrine C. Høvesveen, 9a, Smestad ungdomsskole, 2600 Lillehammer
Eirik Hahr, 8., Den norske skolen ved Shape Belgia, 7010 Shape, Belgium
Mattis Rogne, 8b, Kjølnes ungdomsskole, 3900 Porsgrunn

Norsknytt er glad for å ha observante leser. Kari H. Solberg i 8. klasse ved Testmann Minne skole i Leksvik har avslørt en feil i norskryssordet i Norsknytt 4–1997. Det gjelder 2 loddrett der det i parentesen bak ordet guttenavn skal stå: (farfar til Peer Gynt). Kari skriver, som rett er, at Rasmus var navnet på Peer Gynts farfar, ikke hans far. Vi kan føye til at Peer Gynts far hadde navnet Jon. Kari H. Solberg får en premie for sin årvåkenhet.

I tilknytning til bokmålkryssordet hadde vi en tegnsettingsoppgave. Å plassere kolon, hermetegn, spørretegn m.m. rett viser seg alltid å by på vansker. Mange elever hadde gjort feil her. Men Sæter skole, 7748 Sætervik, utmerket seg med ryddige og gode svar. Norsknytt sender en oppmuntringspremie til skolen for utmerket ferdighet i tegnsetting.

Beskriv de «ubeskrivelige» gylne øyeblikk

«Vi må lære oss selv og barna et språk for positive følelser,» sier psykolog Lisbeth Brudal i boka «Helsefølelser». Vi lufter våre negative følelser for hverandre, men beholder altfor ofte positive opplevelser for oss selv. Dette gjør vi selv om vi vet at delt glede er dobbelt glede.

Mange kan tydeligvis ikke gi uttrykk for positive følelser. De mangler ord for gode, gylne følelser. Når reporterne stiller det tradisjonelle spørsmålet: «Hvordan føles det?» så kommer svaret programmessig: «Helt ubeskrivelig!» Nei, ingenting er ubeskrivelig. Problemets er at folk ikke har fått øving i å gi gledene ord.

«Gylne øyeblikk bør samles som jordbær på et strå og avnytes året rundt»

Barn kan i mange sammenhenger fortelle hvor glade de ble, hvor i kroppen de kjente lykkefølelsen best og hvilke farger de gode opplevelsene hadde. I skolen bør vi oppfordre elevene til å snakke om sine gylne øyeblikk. Et variert og rikt ordforråd om glede og gode følelser vil hjelpe oss til å mestre de mange ulike livssituasjoner vi vil møte.
(Synonymordboka kan være et nyttig hjelphemiddel i startfasen.)

Lisbeth Brudal nevner følgende fire momenter som de meste karakteristiske for opplevelser av gylne øyeblikk: intens sanseopplevelse, en lykkselig følelse av mestring, enhet med omgivelsene og enhet med andre mennesker. Noen opplever alle momentene, andre bare ett av dem. Livskunst er å gjenoppleve disse øyeblikkene og kjenne hvor godt opplevelsen gjorde.

NORSKNYTT tar gjerne imot korte skildringer av hvordan glede oppleves.

Åtte sentrale punkter i norskplanen i L97

1 Muntlig og skriftlig er likeverdige disipliner.

Det skal gis karakterer (tallkarakterer fra 6-1) i begge disipliner.

2 Lesing og skriving går hånd i hånd.

«Samhandling gjennom tekst» er et grunnleggende begrep. Språk læres i samspill med andre. L97 har et utvidet tekstbegrep: Muntlige og skriftlige - medie- og digitale tekster.

3 Skriveundervisninga er prosessorientert.

Sentrale momenter fra prosessorientert skrivemetodikk skal brukes.

4 Metakunnskapene er mer sentrale enn i M87.

5 Litterær kanon: dvs. planen foreslår diktere.

«Krav» om navngitte diktere på hvert årstrinn. Selv om dikternavna er nevnt som forslag i planen, sørger de nye lesebøkene for at de blir «pensum».

6 Utstrakt bruk av medier, IT og bibliotek.

7 Krav om tema- og prosjektarbeid.

8 Elevene skal vurdere sin egen språkutvikling.

Dette skal skje både i muntlig og skriftlig.
Mappevurdering anbefales.

Vurdering av norskarbeider

Til jul 1997 ble det nye vurderingssystemet med tallkarakterer tatt i bruk på 8. trinn. Elevene fikk karakterer på en skala fra 1 til 6 der 6 er beste karakter.

Vi har deltatt ved et kurs i elevvurdering og fått det råd fra lederen i Eksamenssekretariatet, Georg Matthiesen, å først grovsortere elevsvarene i tre bunker, over middels, middels og under middels. Når denne sorteringa er gjort, kan finjusteringa innafor de tre bunkene begynne.

Skjønn oppøves ved trenings

Læreplanens generelle del gir beskjed om hva det vil si å være god i et fag etter L97-mål. Det vil ikke komme flere kriterier for vurdering, for da lager vi nye læreplaner, sa Matthiesen. – Skjønn kommer inn ved vurdering. Skjønn trenes opp ved erfaring og i dialog med andre, sier juristene. Dette må også gjelde for lærerne når de skal vurdere elevvar. Det fins ingen annen måte å gjøre det på, mente Matthiesen.

Samhandling må stå sentralt

Matthiesen la fram tanker om avgangsprøveformer i grunnskolen etter år 2000. Elevenes evne til samhandling vil stå sentralt. Mulighetene for å ta i bruk hjelpemidler må økes. Førebuingstid før prøvene vil bli lagt inn. Elevenes evner til å kombinere kunnskap fra ulike felter må stimuleres.

Skolens syn på fusk må endres. Kunsten er å gjøre stoffet til sitt eget. Et populært utsagn er: Avskrift fra en kilde er plagiat, mens avskrift fra flere kilder er forskning. Fusk er det når andre gjør jobben vår.

Også i framtida må elevene ha basiskunnskaper. Hvis de ikke har «knagger» å henge kunnskapene på, kan de ikke gjøre framgang. Men husk, fag-kunnskaper kan også være datostemplet. Det som er sannhet i dag, trenger ikke være det i morgen.

Vurderingsark

På den følgende siden står et oppsett der Eksamenssekretariatets kriterier for vurdering i norskfaget er lagt til grunn. Oppsettet kan være til hjelp for læreren når det gjelder vurdering av skriftlige arbeider. Læreren kan lage en forenklet utgave av oppsettet til elevene.

Vurderingsskjema i norsk

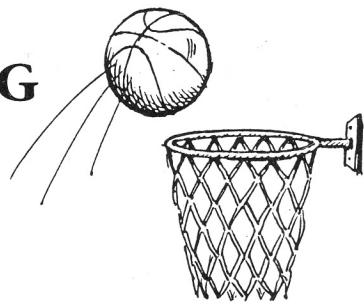
Elevens navn: _____ Klasse: _____

Oppgave: _____

Førsteinntrykk av hele teksten:
--

VURDERINGSKRITERIER	KOMMENTARER
INNHOLD: <ul style="list-style-type: none">– Forståelse, innsikt, kunnskap– Engasjement, kreativitet– Evne til å tenke kritisk– Relevant utvalg av stoff– Samsvar med oppgavens intensjon	
OPPBYGGING/ SJANGER: <ul style="list-style-type: none">– Sjangervalg som passer til tema og -mottaker– Komposisjon, struktur– Bruk av virkemidler	
SPRÅK: <ul style="list-style-type: none">– Syntaks og tekstbinding– Ordvalg, ordtilfang– Nyansert, personlig språkbruk	
FORMELLE FERDIGHETER:	
HELHETSVURDERING AV TEKSTEN:	

Tilvalgsfaget NORSK FORDYPNING skal styrke elevenes språk- og tekstkompetanse

Blant tilvalgsfagene i L97 finner vi norsk fordypning. I dette faget skal elevene ifølge L97, gis "muligheter til både å skaffe seg kunnskaper og å styrke sin totale språk- og tekstkompetanse, sin evne til å kunne bruke og lære språk." L97 understreker at tilvalget ikke skal "fungere som tradisjonell spesial- eller støtteundervisning."

Lokale hovedmomenter for faget skal utarbeides av elever og lærer i fellesskap innenfor de rammene målene for faget setter. Det samme gjelder kriterier for vurdering. På side 301 i læreplanen (L97) skisseres forslag til områder for utforming av hovedmomenter. Blant de åtte hovedmomentene som er foreslått, er litteratur selv-sagt plassert fremst. Fordypningsområder her kan være ulike sjanger, drama, skriveverksted m.m. Under hovedemnet norskfaget i lokalmiljøet er for eksempel lokale forfattere, dialekt, lokalradio nevnt som eksempler på fordypningsområder.

I høsthalvåret 1997 har fordypningsgruppen i norsk i 8. klasse ved vår skole arbeidet med ungdomslitteratur. Elevene har selv valgt bøker, de har skrevet leselogger og bokmotaler, og de har gitt medelevene del i leseropplevelsene sine. (For et par av elevene var bøkene de leste nå de første de hadde lest!) Bok og bibliotekkunnskap er smuglet inn undervegs.

Leseferdighetene på gruppen er svært forskjellige, derfor har det i startfasen vært mest utbytterikt for elevene å lese ulike bøker. (Som ventet valgte de teoretisk sterkeste elevene tysk (de hadde også tilbud om fransk) som sitt valgfag. Derfor var ikke interessen for boklig arbeid særlig stor i tilvalgsfaget norsk fordypning da vi startet høsten 97.)

I tillegg til arbeidet med ungdomslitteratur har elevene skrevet forskjellige tekster, mest fortellinger, men også andre sjanger. Både medelever og lærer har gitt respons undervegs og når tekstene var ferdige.

Som koncentrasjonsøving har elevene fått prøve seg på korte gjenfortellinger, Kims lek o.l. Samhandlingsaktiviteter som korlesing, raping og små dramaøvinger er prøvd.

I et fordypningsfag er det viktig at arbeidet registreres. På den følgende siden står et forslag til arbeidsskjema i norsk fordypning. (Skjemaet kan også tilpasses obligatorisk norskundervisning.) Når elevene fyller ut et slik skjema, kan de se linjer og utvikling i arbeidet. De ser framgang på noen områder og blir klar over hva de bør arbeide mer med. Det skaper motivasjon. Skjemaet kan brukes som et grunnlag når elev og lærer samtaler om vurdering av karakterer i faget. Skjemaet kan fungere som en forløper til mappevurdering.

Ennå er arbeidet i tilvalgsfaget norsk fordypning på forsøksstadiet. Men det er verdi-fullt å høste erfaringer.

Elevens navn: _____ kl.: _____

Rapport om arbeid i norsk

for perioden _____.

A Lesing

1 I denne perioden har jeg lest følgende bøker:

Skriv først forfatterens etternavn, så fornavnet, deretter boktittelen og til slutt forlaget.

Om du ikke får plass til alle bøkene her, fortsetter du lista på eget ark.

Legg ved på eget ark en kort bokomtale. Her nevner du hovedpersonen(e) og hovedhandlingen. Skriv hva du syns om boka. Husk at du må begrunne dine synspunkter.

B Skriving

Jeg har skrevet disse tekstene:

Skriv titler, sjanger og antall ord (ca.) for hver tekst.

Legg ved et ark der du kort skriver hva hver tekst handler om. Nevn hovedpersonen(e), karakteriser personen(e). Skriv om hvordan du er fornøyd med innholdet, språket (er det lett å lese og forstå), rettskrivingen og oppsett (avsnitt o.l.) og håndskriften.

Fortjener teksten en meget god, middels god eller dårlig karakter? Skriv hva du syns.

"Godbitark" styrker elevenes språklige selvfølelse

Det går an å finne språklige godbiter i alle elevtekster. Men en kan ikke være kresen i en slik sammenheng, en må minne seg selv om at selv i de bitte små godbitene, finnes det en anelse søtsmak.

Godbiter finnes i alle tekster

I forbindelse med at elevene får tilbake større skriftlige arbeider, kan det nå og da være nyttig at læreren gir elevene et "godbitark". Godbitene er hentet fra elevenes tekster. Utvalget bør være variert. Det er viktig at alle elevene er representert med noen ord på arket. Det styrker samholdsfølelsen i klassen samtidig som det bidrar til å bygge opp den enkelte elevs språklige selvfølelse.

Litterære virkemidler

Språklige godbiter kan være heldig bruk av litterære virkemidler, som sammenligninger og metaforer, gjentakinger, kontraster, besjeling, in media res, historisk presens, allusjoner, retoriske spørsmål, Dempere, ironi, forskjellig typer rim og rytme m.m. Andre godbiter som hører heime på "godbitarket", er vellykkede formuleringer, artige replikker, treffsikre ord og vendinger, fantasifull synonym-, antonym- og homonymbruk, selvkonstruerte ord-sammenstillinger som fungerer godt, bruk av lydhermende ord, rett tegnsetting for eksempel i direkte tale m.m. Vi kan ikke forlange at alt skal være perfekt og originalt for å komme med på "godbitarket", da ville det blitt bortimot umulig å sette opp et "godbitark". Et ord-språk, en vits eller et lite vers fornuftig og treffende plassert i en tekst, er også en godbit.

Negativ oppleveling

De positive pedagogiske tankene som ligger bak ideen om et "godbitark", har dessverre ikke vært særlig framtredende i den tradisjonelle norskundervisninga. Mange ser nok for seg norsklereren som kommer med den store stilbunken under arma. Mange timer har han brukt på rettearbeitet, som han ofte har følt som en frustrerende syssel. Nå har han notert "språkblomster" og negative språklige utvekster fra stilene. Disse blir slynget utover klassen til skrek og advarsel. Som oftest var slik stilgjennomgang en negativ oppleveling for de fleste elevene. De dyktige stilskriverne som fikk sine "verk" opplest, minnes kanskje norske mene med glede.

Vi lyssetter positive trekk

Når vi prøver å lyssette de positive trekkene i elevarbeidene, "belønner" vi ikke bare elevene som har skrevet godbitene. Vi minner samtidig de andre elevene i klassen om noen muligheter for å bli bedre språkbrukere. Derfor er det verdifullt å knytte oppgaver til "godbitarket". Noen eksempler på oppgaver står nederst på den følgende siden.

- Et barn som blir oppmuntret, lærer seg tillit.
- Et barn som blir satt pris på, lærer seg å være tilfreds med seg selv.

Eksempel på godbitark (utdrag)

- 1 Snørret hang som et lysegrønt ellevetall under nesen på den lille gutten.
- 2 Jeg spør: Hvorfor er ungdom så vettløse at de velter i seg store mengder av den usunne Coca-Colaen?
Jeg spør: Hvorfor bruker så mange ungdommer helsefarlig snus?
Jeg spør: Hvorfor drikker ungdom alkohol selv om de vet at det er farlig?
- 3 Skuddsterke "Steinspillere" senket "Stål".
- 4 Når vårsola flommer
og trekkfugler kommer,
ja, da blir jeg glad.
- 5 Hun la på sprang, hylte som ei operasangerinne med bisvermen etter seg.
- 6 Plutselig spretter det opp en liten grønn frosk og kvekker:
"Hvor skal dere hen da?"
- 7 Den finkornede strandsanden gled kilent mellom tærne når han gikk.
- 8 Det var som om grusen på sjøbunnen ble levende når båten laget klare bølger. Bunnen beveget seg liksom i takt med bølgene.
- 9 Du har en spesiell plass i mine tanker,
du har en spesiell plass i mitt sinn.
Du har en spesiell plass i mitt hjerte,
der ingen andre slipper inn.
- 10 Han barsket seg opp, rettet litt på sveisen og vagget oppover trappa.
- 11 Han hadde kort, glatt, filbakestrøket hår og et hardt bulldoguttrykk i i det sirkantede fjeset.
- 12 - og de slukte vaflene som sultne hester.
- 13 Sola hadde sneket seg lavt ned på himmelen.
- 14 Jeg så det hele for meg igjen, som på en film: Jeg åpner døra forsiktig, den jamrer stygt på hengslene, lyset blander meg. Der står han!
- 15 "Jeg tror nok kanskje jeg kunne greie det - neste gang," sukket hun.
- 16 "Drops så store som strutsegg og karameller så svære som margarinklomper!" Øynene var store og vidåpne. Han løy så det lyste av han.

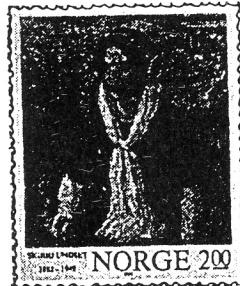
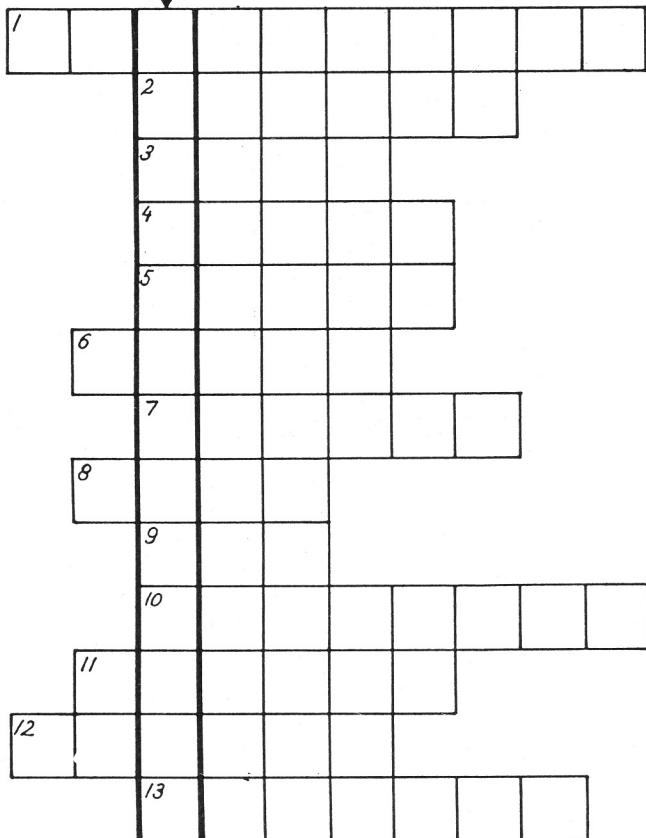
Eksempler på oppgaver: (Velg oppgaver i samråd med læreren.)

- 1 Hvilke to tekster på godbitarket likte du best? Begrunn svarene dine.
- 2 Finn eksempel på a) sammenligning, b) besjeling, c) historisk presens, d) gjentak, e) bokstavrim (allitrasjon), f) retorisk spørsmål, g) demper
- 3 Skriv ned en overdrivelse fra godbitarket.
- 4 Noter fra godbitarket et eksempel på bruk av direkte tale med rett tegnsetting.
- 5 Noter eksempler på god bruk av verb og adjektiv.

Finn kjentfolk fra litteraturhistoria

*Her skal du finne fram til etternavnet på noen kjente norske forfattere.
Fyll ut de vannrette rekrene.
Hva får du i den loddrette rekken?*

Han skrev bl.a. Jeppe på Berget
og Erasmus Montanus

1. Fornavn: Johan. Data: 1879—1967.
Kjente titler: Bør Børson jr., Den fjerde nattevakt.
2. Fornavn: Sigrid. Data: 1882—1949.
Kjente titler: Jenny, Kristin Lavransdatter.
3. Fornavn: Olav. Data: 1876—1939.
Kjente titler: Juvikfolke, Menneske og maktene.
4. Fornavn: Aasmund. Data: 1818—1870.
Kjente titler: Ferdaminne frå sumaren 1860, Storegut.
5. Fornavn: Henrik. Data: 1828—1906.
Kjente titler: Peer Gynt, Et dukkehjem.
6. Fornavn: Thorbjørn. Data: 1912—.
Kjente titler: Folk og røvere i Kardemomme by, Karius og Baktus.
7. Fornavn: Knut. Data: 1859—1952.
Kjente titler: Sult, Pan.
8. Fornavn: Sigurd. Data: 1890—1960.
Kjente titler: Veien til verdens ende, Møte ved milepelen.
9. Fornavn: Jonas. Data: 1833—1908.
Kjente titler: Familien på Gilje, Trold.
10. Fornavn: Bjørnstjerne. Data: 1832—1910.
Kjente titler: Synnøve Solbakken, Geografi og kjærlighet.
11. Fornavn: Tarjei. Data: 1897—1970.
Kjente titler: Det store spelet, Fuglane.
12. Fornavn: Johan. Data: 1902—1979.
Kjente titler: Lillelord, Barndommens rike.
13. Fornavn: Arne. Data: 1851—1924.
Kjente titler: Bondestudentar, Fred.

Elevene kan arbeide individuelt eller i grupper med disse oppgavene. Pngrupper kan også intervju hverandre. Elev A er spørre på de første 11 spørsmålene. Elev B spør på de siste 11. Hvem får flest rette?

Hva vet du om språket vårt?

- 1 Hvor mange bokstaver består alfabetet vårt av? _____
- 2 Ni av bokstavene i alfabetet kalles vokaler. Hva er navnet på den andre bokstavgruppen i alfabetet? _____
- 3 Hva het de gamle skrifttegnene som ble brukt for mer enn 1000 år siden her i landet? _____
- 4 Hvilken type litteratur forbinder du med navnene Asbjørnsen og Moe? _____
- 5 Hvilken dikter har fått tilnavnet «nynorskens far»? _____
- 6 Når ble det bestemt at bokmål og nynorsk skulle være sidestilte som offisielle språk i Norge?
Velg mellom disse tre årstallene: 1885, 1948, 1972. _____
- 7 Hva er det motsatte av passiv? _____
- 8 Hvilken ordklasse hører ordet jeg heime i? _____
- 9 Hvor mange ordklasser har vi på norsk? _____
- 10 Hvilken ordklasse hører ordene på og i til? _____
- 11 Skriv tallet 15 med romertall. _____
- 12 Hvilken ordklasse hører disse ordene til: Huff! Au! Fy!? _____
- 13 Hvilket ord tenker du på når du hører navnet relativt pronomen? _____
- 14 Adjektivet gradbøyes i tre styrkegrader. Positiv og komperativ er to av gradene. Hva heter den sterkeste graden? _____
- 15 Hva er det motsatte av tragisk? _____
- 16 Fullfør dette ordspråket: Borte bra, men hjemme _____
- 17 Hvilket ord er feil skrevet: sjeldan, sjangse, skjerf?
Skriv ordet rett: _____
- 18 Hvilket ord er feil skrevet: sykkler, redning, skremsel?
Skriv ordet rett: _____
- 19 Skriv av denne perioden, og sett inn alle tegn som mangler.
Kari spurte kommer du snart Per _____
- 20 Skriv perioden i spørsmål 19 om til indirekte tale.

- 21 Finn subjekt og verbal i denne setningen: Bestemor har hugget all juleveden i år. _____
- 22 Hvilket av disse substantivene skal ha stor forbokstav?
september, aftenposten, onsdag, pinse. _____

Igangsetter for skriving

MEG SELV

Mitt motto eller min favorittglupis:

Forbruk av tid:

På skolen:

Til lekser:

Fritid:

Meg selv

Bilde eller tegning (lim inn):

Du kan også beskrive deg selv

Forbruk av penger:

Mat:

Klær:

Sportsutstyr:

Kino m.m.:

Navn

Lesestoff jeg liker

Musikk jeg liker

Favorittfarge(r)

Favorittmat

Favorittklær

Ønsker for framtida (yrkje, bosted, fritid):

Bruk de opplysningene du har notert på dette arket. Skriv en artikkel eller et intervju med deg selv. Lag selv ei passende overskrift.

Fra stikkord til tekster i mange sjanger

Noen få ord er nok til å sette fantasien vår i sving. På vår indre fjernsynsskjerm ser vi ei handling. Kanskje fornemmer du også lukt, lyder og stemmer.

Nedenfor ser du noen handlingsrammer. Hvilke hendinger ser du for deg når du leser stikkorda i rammene? Velg de rammene du liker best. Skriv tekster i forskjellige sjanger.

Her er forslag til sjanger du kan bruke: fortelling, intervju, brev, dikt, hørespill, dagbok, fortelling, avisnotis, leserinnlegg til «Ordet fritt»-spalten, eventyr, fabel osv.

<i>Robåt Mistet ei åre Vind</i>	<i>Moped Tjuvlante</i>	<i>Mørk kveld Alene heime Bankelyder</i>	<i>Frisøren Klippe litt Klipte mye</i>
?	?	?	?

<i>Fisketur Kraftig napp</i>	<i>Syklet Glatt Bil kom mot</i>	<i>Tur Tåke Gikk meg vill</i>	<i>Kjæreste Traff en annen</i>
?	?	?	?

<i>Ny i klassen Alene i skolegården</i>	<i>Hund Forsvant</i>	<i>Heis. Stoppet mellom etasjene</i>	<i>Prøve i matematikk Fusket</i>
?	?	?	?

Tema: Tegneserier

TI FORSLAG TIL ARBEIDSOPPGAVER MED UTEKSTEDE TEGNESERIER

Skriftlige og muntlige aktiviteter som tar utgangspunkt i bilde/en tegning eller en billedserie/tegneserie, har vist seg å ha appell til elevene på de fleste klassetrinn. Et godt bilde eller en god tegning har sitt spesielle budskap til hver av oss. Dermed er et slikt læremiddel langt på vei selvdifferensierende.

Dagens barn og unge er meget godt kjent med og interessert i tegneserier. Dette kan utnyttes på flere måter i morsmålsopplæringen. De korte tegneseriene uten tekst er et brukbart utgangspunkt når emnet bildelesing står på programmet.

En tegning er vanligvis bygd opp på en enkel måte med få komponenter. Distraherende detaljer fins som regel ikke. Dette gjør at tegningen er enklere å «lese» enn bildet (fotografiet). Og en tegneserie som forteller en historie, får elevene jevnt over mer ut av enn et enkeltstående bilde.

Tegneserien kan selvsagt utnyttes på mange forskjellige måter i undervisningen. Her er noen forslag:

1. Skriv tekst til en tegneserie.

Velg mellom disse oppgavene:

- a) Skriv en sammenhengende tekst for hele serien.
- b) Skriv tekst til hvert enkelt bilde.
- c) Skriv tekst i pratebobler.

Denne øvingen kan blant annet brukes som innfallsport til emnet direkte/indirekte tale. I de tekstene elevene lager fins det sikkert eksempler på både direkte og indirekte tale. Vanligvis kommer det direkte tale i prateboblene.
(Rekkefølgen av replikkene går fram av den plasseringen prateboblene har fått på tegningen. Den første replikken er plassert i boblen som står øverst på tegningen osv.)

2. Rydd opp i

- a) omkastede bilder
- b) omkastede tekster

3. Dramatiser en tegneserie

Arbeidet kan presenteres som skuespill eller hørespill.

Elevene bør oppmuntres til å innarbeide mest mulig av handlingen i replikkene. Det er lett-vint å la fortelleren få hovedrollen.

Elevene bør få øving i spontandramatisering og skriving av manuskript. I begge tilfeller må høy og tydelig tale kreves når det dramatiske arbeidet skal framføres.

4. Vi mimer en tegneserie

Elevene får se en samling på for eksempel ti korte tegneserier - enten opptrykt på et ark eller på overheadtransparent, slide eller stor plakat.

En eller flere elever mimer innholdet i en av seriene for resten av klassen, som skal gjette hvilken serie som blir mimet. (Husk: Aktørene må få mime ferdig før tilskuerne slipper til med sine forslag).

5. Lag spørsmål til tegneserien (oppgi et minimumstall)

Elevene bør oppmuntres til å lage «hvorfor- og hvordan-spørsmål» framfor «hvem- hva- og hvor-spørsmål».

Spørsmålene kan brukes til «spørrestafett» i klassen: En elev starter spørringen. De som skal svare, rekker opp handa. Lærerens oppgave blir å trekke passive elever inn i stafetten.

6- Lag spørsmål til en del oppgitte svar.

7. Fortsett en tegneserie - skriv og/eller tegn

Elevene må her begrense seg. Fortsettelsen bør ikke være lengre enn den tegneserien som var utgangspunktet.

8. Lag en tegneserie selv

- a) ut fra en vits
- b) ut fra en fortelling eller en situasjon
- c) fritt

9. Hva er karakteristisk for tegneserien X? Sammenlikn med tegneserien Y.

10. «Tegneserienes ti på topp».

Begrunn oppsettet ditt.

Det er viktig at de tegneseriene som blir valgt som arbeidsgrunnlag, har et lettfattelig og entydig innhold.

Flere av forslagene her egner seg også som gruppearbeid.

Ta en skrivesjekk!

Hvordan er det med din formelle skriveferdighet? Hva ora? Hva kan forbedres?

Fyll ut sjekkskjemaet nedenfor. Etterpå vurderer du det grundig med tanke på framtidig arbeid med norsk skriftlig.

FORMELL NORSK M.M

1 ORTOGRAFI (rettskriving)

Jeg skriver mange ordfeil en del feil få feil.

Disse orda har jeg skrevet feil:

2 TEGNSETTING

Sett **pluss** foran de tegnene du er sikker i bruk av og **minus** foran de tegnene du er usikker i bruken av.

..... punktum, komma, hermetegn (anførselstegn), kolon,
..... spørretegn, utropstegn, apostrof, bindestrek (orddeling).

Skriv en tegnsettingsregel som er nyttig å huske:

.....

3 OG — Å

Er du sikker, usikker i bruk av og—å? (sett kryss.)

Skriv den viktigste regelen når det gjelder bruk av og — å:

.....

4 OPPSETT AV SKRIFTLIG ARBEID

Mener du at du må ofre mer oppmerksomhet på disse punktene:
(Fyll ut med ja eller nei.)

Bruk av marger: Bruk av avsnitt:

Avsnittsoverskrifter: Fylle ut linjene bedre:

Andre punkter:

5 SKRIFTFORMING

Hvilke av bokstavene former du bra?

Hvilke bokstaver kan du skrive tydeligere?

Syns du bokstavstørrelsen din er bra?

Hva kan du forbedre når det gjelder skriften din?

Skriv verset «Ja, vi elsker -» eller en annen sang så fint som du bare makter på baksiden av dette arket.

Norsknytts midtsider

Etterdikting – kjent dikt får en ny vri

Når vi skriver etterdikt, låner vi deler av originaldiktet, for eksempel begynnelseslinja. På den måten får vi hjelp til å komme i gang med etterdiktinga. Vi kan også låne enkelte ord og ordsammenstillinger her og der i originaldiktet, men hoveddelen av diktet må vi selv dikte. Idéen til en ny vri på et dikt må være vår egen. Vi kan gjerne etterligne formen på et dikt, som for eksempel linjelengdene og antall linjer. Det er heit nødvendig når vi etterdikter sanger. Etterdiktinga av folkevisa Håvard Hedde er et eksempel på det.

Folkevisene har levd på folkemunne i mange hundreår. Vi kjenner ikke navnet på en eneste folkevisedikter. Typisk for folkevisene er at de har enderim og omkvede (refreng).

Original folkevise

HÅVARD HEDDE

Eg heiter Håvard Hedde
og er så ven en kar.
No vil eg bort og gifta meg
og ryddja meg ein gard.

Omkved

Eg bur oppunder fjell,
og jenta har eg lova,
eg svik ho inkje hell.

Etterdikting

ANTON HANSEN

Eg heiter Anton Hansen
og er så barsk ein kar.
Eg køyrer ein Suzuki
og jobbar på ein bar.

Omkved

Eg bur i boligblokk,
ei sambu vil eg ha meg
Ho Anna flytter nok.

Oppgaver:

- 1 Lag vers om flere personer. Fortell om noe som er typisk for personene. Du kan dikte om utseende, om hobbyer, om drømmer og framtidsønsker m.m. Du kan gjerne «låne» noen ord fra versene om Håvard Hedde.
- 2 Lag tegninger av Håvard og Anton – eller av de andre personene som du skriver om.

Nedenfor finner du diktene SLEGGJA av Olav H. Hauge, SOLSIKKEDIKTET av Harald Sverdrup og SÅ RART av Inger Hagerup. Les diktene.

SLEGGJA

Eg er berre
ei sleggje.
Eg stend der no.
Eg lyt berre til
når det røyner på.

SOLSIKKEDIKTET

Først dikter jeg en grønn spire,
så et blad til høyre,
så et blad til venstre,
siden dikter jeg en grønn stengel
og aller øverst dikter jeg solen
og når solen ikke er mer
dikter jeg et hundre stjernefrø
og byr himmelens fugler å ete,
jeg ber dem likevel å spare
ett av mine frø.
Så dikter jeg døden.

SÅ RART

Så rart å være flaggermus
og flakse rundt fra hus til hus
og gå til sengs i trærne.
Men er det noen som forstår
hvordan den kan få sove når
den henger etter tærne?

Norsknytts midtsider

Oppgaver:

- 1 Lag et redskapsdikt etter samme mønster som Olav H. Hauge har brukt i diktet SLEGGJA. Bruk jeg-form, og prøv om du kan få like mange linjer som i SLEGGJA. (Husk at redskaper også fins på et kjøkken.)
- 2 Lag et dikt som har samme oppbygging som SOLSIKKEDIKTET.
- 3 Skriv dikt der du låner de 3-4 første ordene fra Inger Hagerups dikt. Så fortsetter du videre på egen hånd.

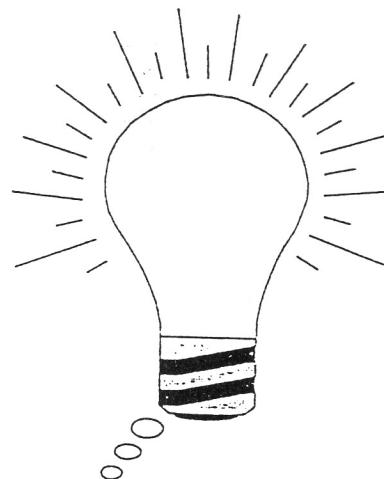
Her er et par prøver:

Eg er berre
ein slekjepott.
Tek det annan reiskap
ikkje får med.
Inga slösing
med ressursane
der eg er med.

H

Først dikter jeg
en overskrift.
Så dikter jeg
en linje
og så en linje til.
Og til slutt
har også jeg fått
et dikt

Elevdikt

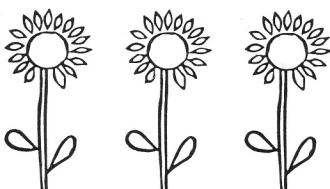

Etterdikting av fødselsdagssanger m.m.

Når vi skal dikte en fødselsdagssang eller hyldningssang til en person, kan vi ta utgangspunkt i kjente sanger, helst sanger med enkle melodier. Her er et par eksempler. Du kan dikte flere vers til disse personer eller andre. Syng sangene i klassen.

Vi digger Magne

Melodi: Blant alle lande
Blant alle Magner
i øst og vest,
er Magne C. den
vi digger mest.
Vet alt om hester,
er scrable-mester,
er glup og grei.

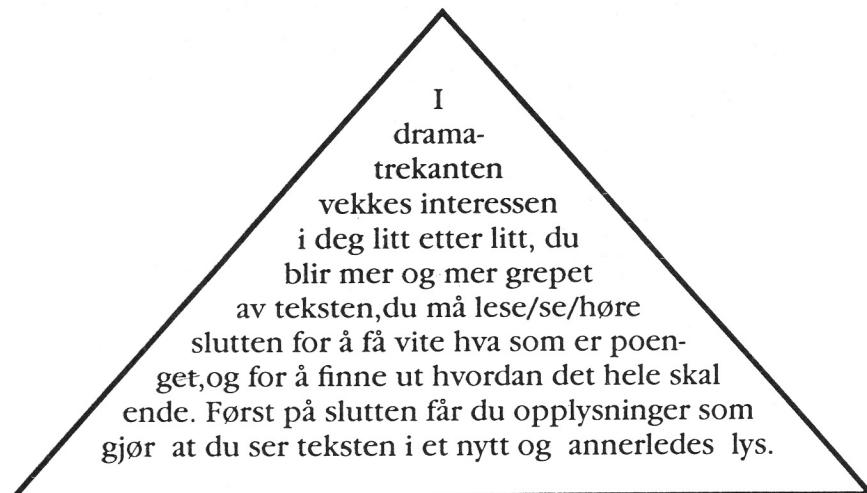
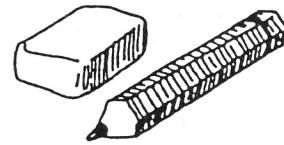

Til Kristina på 15-årsdagen

Melodi: Tyrolleri, hurra
I dag er det fest
i det KRISTINSKE hjem.
Krisalleri, tinallera.
For her feirer Kristina
tre ganger fem.
Fem alleri, hurra.
Og gaver det får hun
i massevis ja.
Kristina smiler
og takker så glad.
Takk alleri, takk allera
takk alleri, hurra.

Skrivemodeller

Nedenfor ser du tre skrivemodeller. Noen av modellene brukes både i brukssjanger og skjønnlitterær sjanger.

Dramatrekanten: Modellen passer for oppbygningen av skuespill, eventyr, novelle, fabel, reklame, spillefilm, kåseri, petitartikkel, fjernsynsreportasjer og for noen typer artikler.

Nyhetstrekanten: Modellen passer for de fleste reportasjer i avisar, men ikke for fjernsynsreportasjen, for der kommer det viktige poenget oftest til slutt.

Først skjedde det,
og så skjedde det,
og deretter det, og
så skjedde det. Alt
du leser er i grunnen
like viktig.

Referatfirkanten: Modellen passer best for referat, bruksrettleiinger, oppskrifter, rapporter og notiser.

Vi arbeider med brukssjangrene

Her presenteres noen oppgaver der du kan nytte bruksjangrene. For å svare godt på oppgavene, må du skaffe deg kunnskaper om emnet, du må sette fantasi i sving og øve opp evnen til å plukke ut stoff som er vesentlig. Sist, men ikke minst, krever brukssjangrene et presist og klart språk.

1 Innkast eller innspark på fotballbanen.

I fotballens barndom var innkast ukjent. Når et lag spilte ballen ut over sidelinja, fikk motstanderen innspark fra det stedet der ballen ble spilt ut. For mer enn hundre år siden ble innspark erstattet med innkast. Nå ivrer enkelte fotballinteresserte for å få innført innspark igjen. En av fordelene med innspark framfor innkast er at spillet kommer forttere i gang igjen, sier de. Men det fins også andre fordeler.

Fotballklubben din vil gjerne prøve ordninga med innspark i en privatkamp og har invitert motstanderen til å drøfte saka. Du skal holde et innlegg om denne saka på møtet. Skriv innlegget ditt.

Overskrift: Innspark eller innkast på fotballbanen.

2 Skolens skjulte liv

Alle som har vært elever, vet at der foregår mye på skolen som læreren ikke ser. Lapper og hemmelige signaler utveksles mellom elevene, mobbing og erting foregår, det jukses, hærverk begås osv. Skriv om det skjulte liv ved din skole. Du kan velge mellom disse sjangrene: Rapport, dagbok, reportasje, intervju, enkét eller brev. Lag selv ei fengende overskrift.

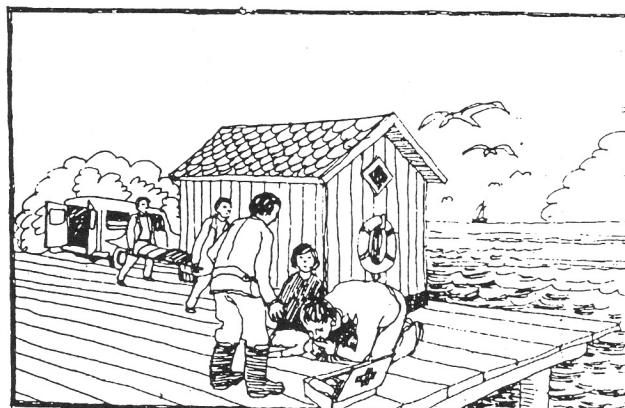
3 "Et sted i Norge"

Du er blitt spurta av et ungdomsblad om å skrive en artikkel om heimplassen din i serien "Et sted i Norge". Først og fremst skal du skrive om de tilbud heimplassen din gir ungdommen. Videre er det naturlig å fortelle litt om natur, næringsliv og andre ting som du syns folk bør vite om heimplassen din.

Lag selv overskrift på artikkelen.

4 Vis respekt for sjøen

Tegninga viser en situasjon på ei brygge. Hva tror du har skjedd før denne situasjonen utviklet seg? Hva hender her på tegninga? Hva tror du vil hende etterpå? Hva mente folk som så dette hende? Skriv om dette. Du kan velge mellom brev, reportasje, avisnotis og dagbok. Lag selv overskrift på teksten din.

Finn ordfeil på plakater

Bokmål

På oppslag og plakater – og i avisannonser – finner en av og til ordfeil. I hver av tekstene nedenfor er det minst én feil.

Til sammen er det 31 *ordfeil* på denne siden.

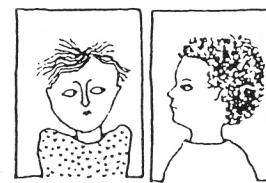
Finn feilene! Skriv deretter tekstene riktig på eget ark – med tydelig og grei skrift. Bruk gjerne prydskrift.
(Tabellen til høyre viser antall feil i hver tekst.)

- 1) Sykling på kaia stremkt forbutt
6) Nylakte egg
8) Sluk lyset når De forlater veriset!
9) Venligst luk døren!
- 19) Nye ukebla i dag
5) Søte, saftige apelsiner
23) Gullrøtter og poteter
⇒ Vis legitimasjonskort!
- 4) Tilbud på nakke-kotteletter
3) Bilett fæs kjøpt her
22) Bli abbonnent
10) Solide ullvætter
11) Brukte skrivemarskiner til salgs
12) Frokost i restauranten
fra kl. 7.00 til kl. 10.00
13) Husk farsdagspressangen!
- 14) Be om vår kattalog!
17) Nylaget fiskegratteng
21) Rabbatt på alle
tobaksvarer
16) Rimelige vaskemiddler
til vårengjøringen
20) Dansearrangemang
fredag kveld
- 18) Fersk ørrett
15) Delliakat fiskepuding

Nr.	Feil
1.	3
2.	2
3.	1
4.	1
5.	1
6.	1
7.	1
8.	2
9.	2
10.	1
11.	2
12.	1
13.	1
14.	1
15.	2
16.	1
17.	1
18.	1
19.	1
20.	1
21.	2
22.	1
23.	1
	31

Skrivestafett – en skapende aktivitet der alle skriver samtidig

Elevene deles inn i skrivelag. Det bør ikke være mer enn 5–6 elever på hvert skrivelag på barnetrinnet. I ungdomsskolen, når lese- og skriveferdighetene er blitt større, kan størrelsen på skrivelagene økes til 7–8 elever. Slik kan skrivestafetten gjennomføres:

1. Alle elevene får et skriveark. Øverst på dette skrivearket står startsetninga, for eksempel: **Det høres utrolig ut, men det er sant.** Elevene får opplyst at de nå skal skrive ei fortelling som tar utgangspunkt i startsetninga. (Selvsagt kan det stilles krav om en annen sjanger, for eksempel dagbok, intervju, hørespill, avisnotis osv.)
2. Alle elevene skriver nå sin setning (setning 1) under startsetninga. Skrivetid: ca 1 minutt. På signal fra læreren leverer alle elevene skrivearket til nestemann på sitt skrivelag.
3. Alle elevene skriver så ei ny setning (setning 2) på arket. Slik fortsetter skrivestafetten til alle på skrivelaget har skrevet ei setning på skrivearket. (Før arket kommer til sistemann på skrivelaget, opplyser læreren om at nå skal fortellinga ha ei avslutning.)
4. Arket går til slutt tilbake til eleven som skrev setning 1. Denne eleven lager nå ei overskrift over teksten.
5. Overskriftforfatterne leser nå fortellingene høyt for klassen.
6. Overskriftforfatterne reinskriver fortellingene. (Dette arbeidet kan utføres som heimearbeid.) Bruk ordliste om det er tvil om hvordan orda skal skrives. Lag gjerne fargesprakende illustrasjoner, for tekstene skal utstilles!
7. De ferdigkrevne tekstene henges opp i klasserommet. Etterpå kan tekstene samles i klassens «forfatterbok» (en ringperm som klassen dekorerer med fargerik omslagsside og flotte bokstavtyper).

Forslag til andre startsetninger:

Plutselig merket jeg at det stod en person like bak meg.

Turisten stod midt på hengebrua da det skjedde.

Hunden hoppet opp og åpnet døra med forlabbene.

Skrivestafett som fagskriving

Skrivestafetten er også nyttig til fag-emner. Vanskegraden kan varieres ved at læreren stiller spesielle krav til innholdet. Dersom læreren ønsker at elevene skal holde sterkt på «en rød tråd» gjennom hele teksten, kan et spesielt krav være at et meningsbærende ord i startsetninga skal gjentas i elevsetning 1. Et eksempel fra en litteraturhistorisk skrivestafett:

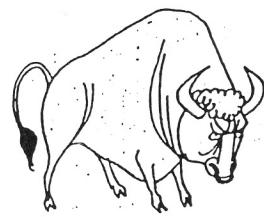
Startsetning: Bjørnstjerne Bjørnson var en allsidig dikter som diktet i mange sjangrer.

Eleven 1. setning: Dikt, skuespill og bondefortellinger var de sjangrene han brukte flittigst.

Norsk kryss 1 – 1998

Hovudemne: Synonym

Nynorsk

48 loddrett

VASSRETT

- 1 Synonym til oseanet
- 6 Heimbyen til diktaren Alexander Kielland
- 13 En person som stel
- 15 Synonym til den gamle mannen
- 16 Synonym til koppen, staupet
- 17 Gutenamn (omvendt)
- 18 Kjemisk symbol for svovel
- 19 Antonym til passive
- 22 Antonym til krig (omvendt)
- 23 Synonym til gjenlyd (omvendt)
- 24 Lege som opererer
- 28 Holka
- 30 Synonym til snøre, tau
- 31 Synonym til klokke
- 32 Synonym til biografen
- 35 Synonym til fattigdom
- 37 Synonym til ur
- 38 Nedbør
- 40 Synonym til mas, slit
- 42 Kammertonen.
- 43 Gutenamn
- 44 Lekamsdel
- 45 På motorkøyretøy fra Romania
- 46 Sportsgrein (påbane)
- 48 Null
- 49 Synonym til lita eske
- 51 Heimarbeidet (for elevar)
- 54 Synonym til salgsbua
- 60 Fisk/kommune i Møre og Romsdal (6690)
- 63 Synonym til småsjuk, klein
- 64 Norsk polarforskar († 1930)
- 65 Synonym til etui, pappkasse
- 67 Månad
- 70 Synonym til sporet, arret
- 71 Jentenamn/hovudperson i
«Et dukkehjem» av Henrik Ibsen

LODDRETT

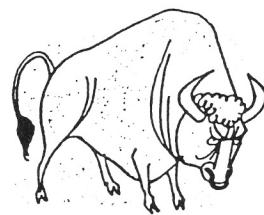
- 1 Årstida
- 2 Adverb
- 3 Synonym til oppassar
- 4 Innsjø i Finland
- 5 På motorkøyretøy fra Thailand
- 6 Synonym til brått, plutsøleg
- 7 Antonym til tynn
- 10 Synonym til munter
- 11 Kommune i Hedmark (2400)
- 12 Fuglebustad
- 14 Antonym til sterkt, kraftig
- 16 Synonym til salsbu (omvendt)
- 20 Antonym til tape
- 25 Sportspersonane til sjøs
- 26 Synonym til klokke
- 27 Kommune i Nord-Trøndelag (7870)
- 29 Synonym til svært, veldig
- 30 Tal mellom 50 og 100
- 33 Synonym til hissige, sinte
- 34 Gul farge
- 36 Synonym til nyvaska, blank/hovdyr
- 37 Treslag (omvendt)
- 39 Synonym til pusse, polere
- 41 Sjødyr/kommune i Oppland (2664)
- 47 Synonym til uttala
- 48 Hanndyr
- 50 Sambandsstatar (forkorting)
- 52 Rundsang/skytevåpen
- 53 Synonym til brus
- 55 Sportsreiskap (omvendt)
- 56 Synonym til makte, greie
- 57 Synonym til vis, kunnskapsrik
- 58 Kvinne
- 59 Antonym til dag
- 61 Som 66 loddrett (omvendt)
- 62 Gutenamn/boktittel av Bjørnstjerne
Bjørnson (omvendt)
- 66 Som 69 loddrett
- 68 Elv i Sibir (omvendt)
- 69 Som 66 loddrett
- 70 Romersk talteikn for 1000

Bruk dei store trykkbokstavane når
du løyser kryssord.

A B C D E F G H I J K L M N
Q P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å

Norsk kryss 1 – 1998

Nynorsk

Emne: Eventyr

Løysinga sender du til NORSK-NYTT v/Jon Hildrum,
Høknes ungdomsskole, 7801 NAMSOS innan 18. april
1998. Du deltek da i loddtrekninga om ungdomsbøker.

48 loddrett

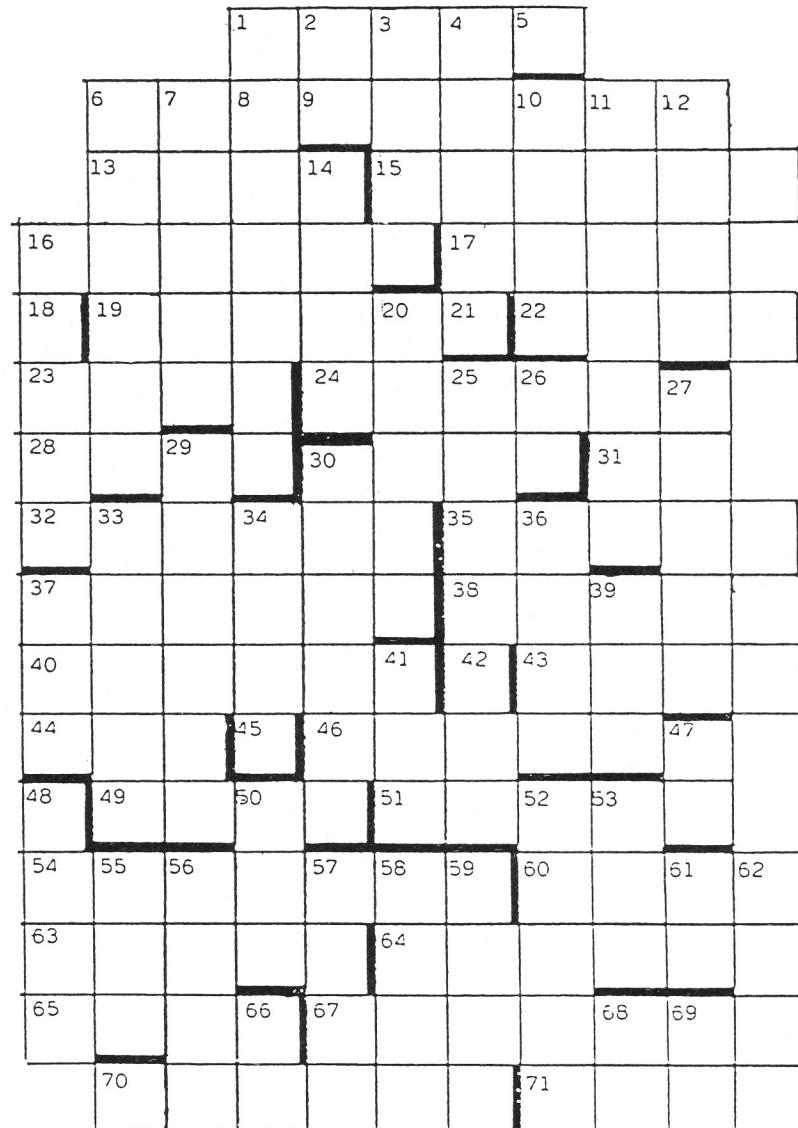
Oppgåvene A og B må vere rett
utfylte om du skal vere med i
trekkinga av ungdomsbøker.

A Skriv desse tala med
bokstavar som rekjkjetal.
Eks.: 11 = ellevte.

1. 16.
2. 27.
3. 38.
4. 77.
5. 118.

B Skriv det motsette av:

1. tørt v.....
2. tenne sl.....
3. kveld m.....
4. møtast sk.....
5. ofte s.....

Namn: Klasse: Skole

Adresse:

Norskryss 1 – 1998

Bokmål

VANNRETT

- 1 Kjemisk symbol for svovel
- 2 Antonym til konkrete
- 11 Tonetrappor
- 12 Makte, greie
- 14 Poststed 2490 (Hedmark)
- 15 Dyreungen
- 16 Seire
- 17 Lita dør, luke
- 18 To vokaler
- 19 Buskappen, besetningen
- 22 Presang
- 24 Jobber, sliter
- 25 Fisk
- 26 Øver
- 29 Fisk/kommune i Møre og Romsdal
- 30 Trollet
- 31 Skorpe på sår
- 32 Treslag
- 34 Tidsrom
- 35 Spise
- 36 Emne
- 37 Snakk! Prek!
- 39 Lysglimt
- 40 Rengjør!
- 42 To like konsonanter
- 43 By i Norge
- 44 Foran intetkjønn
- 46 Som 34 vannrett
- 47 Hanndyrene
- 50 Oppbevaringsplass (omvendt)
- 51 Vokal
- 52 Klokka
- 54 Jentenavn
- 55 Hærtå, overta
- 59 Umoden/landskapstegning
- 61 Hagebær
- 64 Som 35 vannrett
- 66 Trøtt, maktesløs

Bruk de store trykkbokstavene (versalene)
når du løser kryssord

ABCDEFGHIJKLMNO
PQRSTUVWXYZÆØÅ

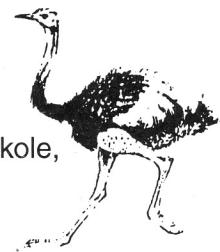
24 loddrett

LODDRETT

- 1 Skarp, nyslipt (omvendt)
- 2 Antonym til passivt
- 3 Fane, emblem
- 4 Krypdyrene
- 5 Snakke, prate
- 6 Grei, ærlig
- 7 Fattige
- 8 Skilletegn
- 9 Tall
- 10 Uforgiftet, original
- 13 Den bokstaven vi bruker mest
- 18 Trener
- 20 Fantastisk fortelling
- 21 Mark, område
- 22 Melmat
- 23 Inneha, rå over
- 24 Stor fugl
- 25 Antonym til søte
- 27 Antonym til fattig
- 28-Hovdyr
- 32 Varmekilden
- 33 Slo leir, tok spisepause
- 35 Flott, overdådig
- 38 Kommune i Akershus
- 40 Tilbakereise
- 41 Førstemann, vinner
- 43 Drikkekarr, kopp
- 46 Vokal
- 48 Oppdretter
- 49 Norsk dikter (1833–1908), skrev bl.a.
«Trold» og «Familien på Gilje»
- 50 Velstående, pengesterke
- 53 Fjære sjø
- 56 Pålegg
- 57 Antonym til fjern (omvendt)
- 58 Eksisterer, lever
- 60 Gripe, stjele (omvendt)
- 62 Fart, hast
- 63 3,14
- 65 Som 13 loddrett
- 66 Som 1 vannrett

NORSKKRYSS 1 – 1998

BOKMÅL

Også oppgavene nedenfor
må være rett utfylt om du skal
være med i trekningen om
bokpremier.

Hvilke forfattere har skrevet
om disse personene? (Du
kan velge blant forfatternavna
i rammen nederst på arket.)

1. Emanuel Desperados,
Ludvik

.....
2. Matilda, Danny

.....
3. Robinson Crusoe, Fredag

.....
4. Sofie

.....
5. Frida (med hjertet i
hånden)

.....
6. Rosa, Benoni

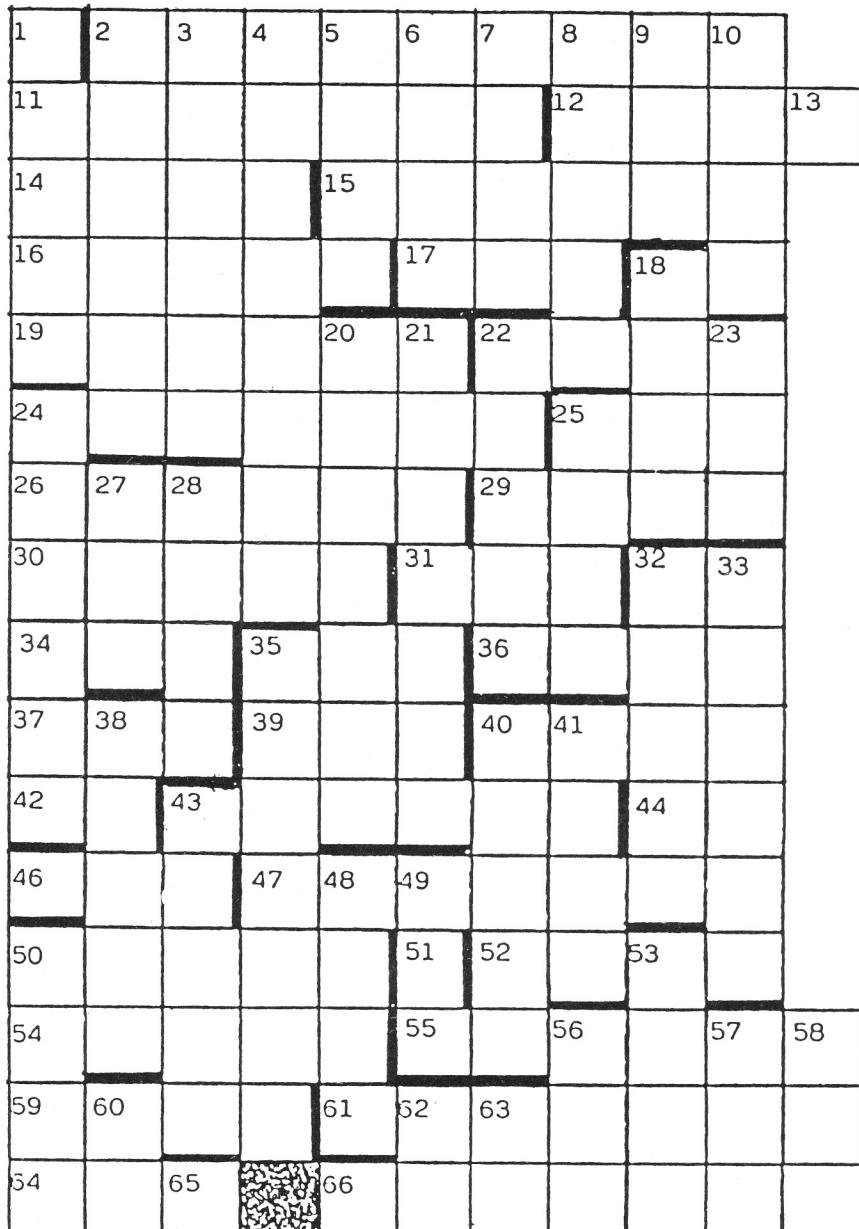
.....
7. Tordensønnen

.....
8. Brødrene Løvehjerte

Når du har løst kryssordet sender du løsningen til
NORSK-NYTT v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole,
7801 NAMSOS innen 17. april 1998.

Du deltar da i loddtrekningen om ungdomsbøker.

24 loddrett

Torunn Lian,
Knut Hamsun,
Roald Dahl, Kjell Aukrust,
Astrid Lindgren,
Jostein Gaarder,
Stig Holmås, Daniel Defoe

Navn:

Klasse:

Skole:

TENTAMEN I NORSK HOVEDMÅL

Til eleven: Oppgavesettet består av to deler, del A og del B.
Svar på spørsmåla i del A. Skriv tydelig nummer på svara dine.
Du skal skrive en av oppgavene i del B.
Skriv nummer og overskrift på oppgaven din.

Del A: Les de fem tekstene og svar på spørsmåla på den følgende siden.

Tekst 1

Den har ei Sjel, som ikke tror
Naturen er en åben Bog,
at mosens blege Klippeflor
saa vel som Rosen har sitt Sprog.
Henrik Wergeland

Tekst 2

«Berre bok gjer ingen klok»
«Bøkene er våre venner
selv om de snur ryggen til oss.»

Tekst 3

Det har kommet på markedet et nytt hjelpemiddel som fører til forbløffende rask læring, samtidig som det kan gi mer spenning og underholdning enn noe dataspill.

Det nye hjelpemidlet er kjent som *Bygdinn Organisert Kunnskap*, oftest forkortet til BOK. Det har mange fordeler sammenliknet med de læremidlene som folk flest har vokst opp med i dag. Det har ingen ledninger, ingen strømkretser som kan fuske. Det er laget helt uten mekaniske deler som kan bryte sammen eller må skiftes ut.

Alle kan bruke BOK, til og med barn. Og en kan bruke det over alt – i senga, på do, på bussen, på toget, på badestranda.

Hvordan virker så denne utrolig praktiske oppfinnelsen? BOK er i grunnen bare en mengde papirark. Det kan være hundrevis av dem når BOK skal dekke et stort informasjonsprogram. Arkene er nummerert, slik at de ikke kan brukes i feil rekkefølge. For å gjøre det enda lettere for brukeren å holde orden på arkene blir de holdt på plass av en spesiell låseinnretning som kalles «innbinding».

BOK er alltid klar til bruk. Det er ikke noe som må koples til eller skrus på. En kan slå opp hvor som helst, og bla fram og tilbake som en vil.

Innkjøpsprisen varierer etter størrelse og emne. Men den er bare en brøkdel av hva de elektroniske hjelpeidlene koster. (Sjeldent dyrere enn ei skjorte!) Og når en først har kjøpt inn BOK, har en ikke noe mer utlegg til vedlikehold. Takket være en smart mekanisme som produsenten har tatt patent på, blir drivkraften skaffet av hjernen til brukeren.

Alt i alt ser det ut til at BOK har store fordeler og ingen ulemper. Vi spår at den har en stor framtid.

Etter R. Heathorn/P.Moen.

Tekst 4

Odd Harald Hauge

DRILLO

Drillo er et fenomen i Norge. Med sin sær-
egne filosofi har han løftet norsk lands-
lagsfotball fra middelmådighet til verdens-
klasse. Odd Harald Hauge har fulgt lands-
lagssjefen i hans mange gjøremål; strate-
gen på banen, benken, motivatoren i gar-
deroben, i møte med pressen, under
kampanalySEN, som foredragsholder –
kort sagt: som leder.

Ca. kr. 248,- Gyldendal

Klaus Hagerup

MARKUS OG

JENTENE

I årets latterbombe fra Klaus
Hagerup møter vi igjen den litt
eksentriske Markus Simonsen.
Denne gang er det forelskeler det
dreier seg om, men hvordan vekke
begeistring hos jentene?

Ib. 185,- Aschehoug

Bente Bratland

Meland

VENNSKAPS-

PRØVEN

Då mor til Brita dør i ei ulykke,
bestemmer Lene seg for å hjelpe
Brita gjennom den vanskelege tida.
Men så forelkar ho seg i Arve. Kva
skal ho velje når Brita inviterer henne
på fødselsdagsfesten sin, og Arve vil
ha henne med på hyttetur?

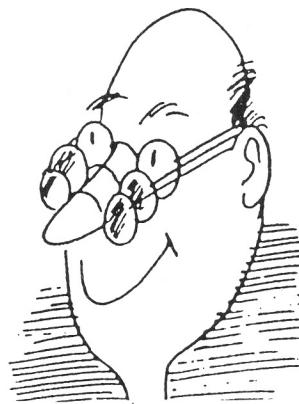
Ca. 150,- Samlaget

Fra katalogen «Årets nye bøker 1997»

Tekst 5

- Pappa, kan du skriva i
mörker?
- Ja visst, min pojke. Varför
frågar du det?
- Jo, skulle du vilja skriva
under mitt betyg?

- Varför har ni tre par glas-
ögon?
- Jo, ett par har jag när jag
läser, ett par när jag arbe-
tar och ett par när jag letar
etter dom två andra.

Oppgaver:

- 1 Alle tekstene i del A har noe felles. Forklar hva det er.
- 2 Skriv hvilke sjangerer hver av tekstene hører heime i.
- 3 Noter ulikheter mellom Henrik Wergelands rettskrivning og den rett-
skrivninga vi har i dag.
- 4 Skriv ned de sjangerkjennetegna som du finner i tekst 1.
- 5 Skriv med dine egne ord hva som er hovedinnholdet i tekst 1.
- 6 Hvor mange verb finnes i tekst 2. Skriv ned verba.
- 7 Hva menes med teksten «Berre bok gjør ingen klok»? Forklar.
- 8 Nevn minst fem fordeler med hjelpermidlet BOK.
- 9 Hvilken av bøkene i tekst 4 hører til i gruppen faglitteratur? Begrunn
svaret ditt.
- 10 Finn fem typiske nynorskord i tekst 4. Skriv orda i alfabetisk rekkefølge.
- 11 Oversett tekst 5 (begge tekstene) til norsk.
(Betyg = karakterbok)
- 12 Velg ut et av versene i diktet «Min nye kjole» i oppgave 5 i del B.
Gjendikt verset til norsk. (Du kan forandre på verset slik at rytmen blir
god.)

Del B

Skriv EN av oppgavene i del B

1 Forfatter

Du skal holde et **foredrag** for en ungdomsskoleklasse om en forfatter du setter pris på. Det er naturlig at du i foredraget legger fram noen biografiske opplysninger om forfatteren. Du bør fortelle om årsakene til at du liker denne forfatteren. Så må du selvsagt også si noe om det forfatteren har skrevet.

Lag ei overskrift der forfatterens navn er en del av overskrifta.

2 Dyr som hovedperson

Skriv en tekst der et dyr er hoved-«person». Du kan velge mellom disse sjangrene: eventyr, intervju, avisreportasje, brev, artikkel, hørespill eller fortelling.

Overskrifta skal inneholde artsnavnet på det dyret som er hoved-«person»

3 Brev til en klasse i Norden om norskundervisninga

Skriv et brev til en skoleklasse i et nordisk land (gjerne i en vennskapsby). Grei ut om norskundervisninga i din klasse. Legg særlig vekt på å forklare hvorfor vi har to sidestilte målformer (bokmål og nynorsk) i norsk skole. Dikt selv opp mottaker og adresse.

4 Internett

Hvilke tanker får du når du hører ordet Internett? Skriv om det. Velg selv en høvelig sjanger og lag selv ei overskrift der ordet Internett er med.

5 Min nye kjole

Når du leser diktet "Min nye kjole" av den danske forfatteren Tove Ditlevsen, får du kanskje tanker om hva et nytt klesplagg betyr for deg. Kanskje ser du for deg en fortelling der klesplagget spiller en viktig rolle? Det kan også hende at diktet kaller fram meninger om moter og motehysteri. Velg en passende sjanger og skriv en tekst. Lag selv overskrift.

Tove Ditlevsen

Min nye kjole

Når kedsomheden plager mig,
og dagene blir altfor grå,
så smider jeg det gamle kluns
og tar min nye kjole på.

Den hang en dag i en butik,
jeg gik derind og købte den,
nu bor den i mit klædeskab,
og er min allerbedste ven.

Min nye kjole er så sød,
frimodig og lidt let på tå,
men den er god at krybe i,
når dagene blir altfor grå.

6 Drikkepress

... På hjemstedet mitt er det veldig mange som drikker øl, så det er nok et slags drikkepress, men det plager ikke meg. Her er det rett og slett sosialt å drikke øl. Ute i skogen er det et spesielt sted hvor mange samles. Jeg har vært der et par ganger, men har aldri drukket noe.

Kim, 14 år.

... Eg gjekk berre i 6. klasse då eg starta med å røykja. Då gjorde eg det for å vera lik dei større ungdommane, som eg såg opp til og tykte var tøffe.

Ung vestlending.

... Her eg bor, er det en gjeng som truer andre. Jeg vil helst ikke være med i den gjengen, men hvem skal jeg være sammen med da?

Ung, 13 år.

Gruppepresset er sterkt blant ungdom. På hvilke områder blir ungdom utsatt for gruppepress, og hva er din mening om dette? Skriv en artikkel til et blad for ungdom eller lag et intervju.

Overskrift: Drikkepress

7 Dyret i hagen

Det var en gang en mann som hadde tre døtre. Den yngste var både god og vakker, men de to eldste var ingen av delene. Riktig slemme var de og så ekle mot den yngste som de bare kunne.

Slik begynner eventyret «Dyret i hagen». Lag din egen fortsettelse på dette eventyret.

Overskrift: Dyret i hagen.

8 Etterlysning

Gutt i 18-årsalderen.
Ca. 1,70 høy, mørkt hår,
rød jakke og svarte bukser.
På tur med bil fra Lilleby
til Blåvik siste helga i mai.
Ønsker å komme i kontakt
med vedkommende.
Dersom noen vet hvem gutten
er, kontakt meg.
Avisa har min adresse.

Bill. mrk. 35992

Hva er grunnen til at denne annonsen er satt inn i avis?

Hva tror du har skjedd?

Skriv en fortelling eller en kriminalhistorie om dette. Velg overskrift selv.

Moro med rim

I MINNEVERS, RAMSER, RIM OG REGLER

- 1 Les versene, og sett inn ende-rimord der det mangler.
- 2 Foreslå ord på de åpne linjene inne i versene.
- 3 Lag rim og regler selv. Fortsett på regle 7 og andre.

1

Smil, smil alt du _____
selv om du mangler ei tann.

2

Unnskyld den stygge _____,
penna var forgifta.

3

Bildet kommer senere,
bare jeg blir _____.

4

Gift deg aldri med en _____.
Alt han lager bare sprekker.

5

Gid du vil beholde gnisten og g_____!
Hjertelig hilsen Frantsen

6

Har du vondt i magen,
så gå til Per i _____.
Legg deg på en _____,
så får du smoke pisk.
Så blir du bra i magen.

7

Anne Malene i _____ mala hus
selger _____ og kake og _____.
Har du penger, så kom og kjøp.
Har du ikke, så stjel og _____.

8

Øye kan se.
Munnen kan _____.
Men gråten i hjertet
kan ingen se.

9

Spiser du graut,
blir du stor og _____.
Spiser du egg,
får du bart og _____.
Spiser du sei,
blir du kjekk og _____.
Spiser du smør,
blir du skrumpen og _____.

8

Kua og katta og _____
gjekk ein tur på isen.
Så kom det ein mann
med ein stokk i si _____
og jaga dei i land.

9

Tante Amalie,
tante Amalie,
hvorfor halter du så?
Jeg kan ikke for det,
jeg kan ikke for det.
Jeg har så vondt i ei _____.

10

- Høne pøne svart og fin,
legg et egg i lommen _____.
- Nei, jeg legger egg på strå,
det skal kongens tjener _____.

11

Telle til en
og telle til to.
Høna går aldri med
strømper og _____.

Telle til tre
og telle til fire.
Mannen han falt,
og vi måtte _____.

Telle til fem
og telle til seks.
Den som er troll,
blir nok gift med ei _____.

Telle til sju
og telle til åtte.
Katta har fanga
ei mus og ei _____.

Telle til ni
og telle til ti.
Regla er slutt,
og vi skal ha _____.

Kryssdikt

I dette *trafikk-kryssdiktet* har alle ordene tilknytning til trafikk og bygater. Diktet har form som et gatenett i en by.

P
G A T E R O
R L
L A S S
A F T T R I K K
S I Ø I G
G A T E K R Y S S E N E
E K I A
B I L R U L L E
I Y B E
L Y S S I G N A L
L E

1. Lag et landskapsdikt med motorvei, gjærde, skiløyper, bruer m.m.
2. Lag et materialbilde dikt med spiker, steiner, blomsterpinner m.m.
Du kan gjerne fargelegge diktet.

SMÅ KRYSSHILSENER

I brev, i minnebøker og i andre sammenhenger er det morsomt å dekorere med en eller flere krysshilsener.

Her er noen eksempler:

L VEL	L LEKSER	F SPIS	T TRAN
V	S	S	
		K	

S SOL	R DET
M	G
M	N
E	E
R	R

Lag krysshilsener om vær og vind,
om mat og drikke, vennskap og
hverdagsting.

Skriv, syng og tegn

Tegnevers

Mel.: Tordenskjold

Vi skal tegne oss en mann
som vi dørper Karl Johan.
Lang og tynn som snelletråd
med en kulemage på.

Fötter må han selvsagt få,
ellers kan han ikke gå.
Lange armer ut på skrå -
med to glade votter på.

Trillrundt hode står på topp
av den lange, magre kropp.
Store øyne, smilemunn
og en nese rød og rund.

Øverst oppe får vår mann
hår som flammer rødt og brann.
Se - nå har vi tegnet godt!
Mannen vår ble riktig flott!

★ Tegn Karl Johan du også.

★ Skriv dine egne tegnevers og lag tegninger til.

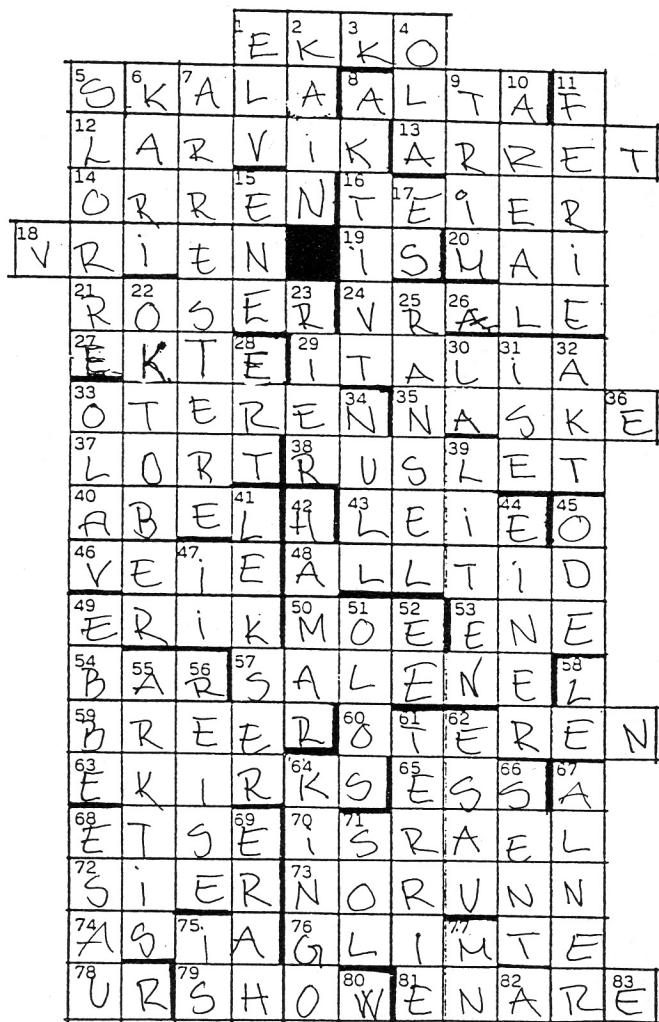
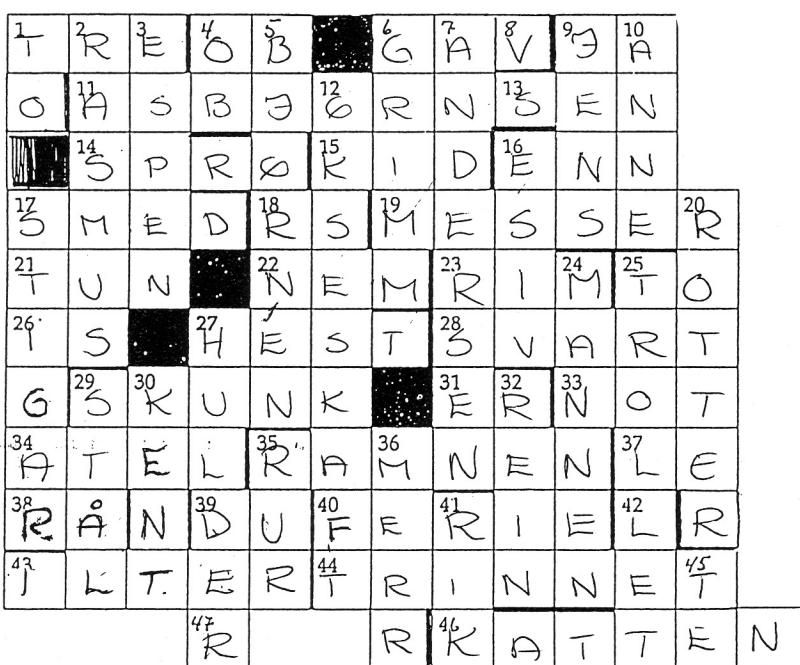
Visa er innspilt på

Hildrum: Norskfagkassett 1: Syng og skriv.

Kryssordløsning Norsknytt 4 – 1997

Emne: Eventyr

Nynorsk

BOKMÅL

Blad i postabonnement

Returadresse:
Norsknytt
PB 303
7600 Levanger

Norsknytt

Norsknytt 1 - 1998

Innhold

- 1 Ny læreplan, mange kurs og nye bøker
- 2 Kryssordvinnere 4 - 1997
- 3 Åtte sentrale punkter i norskplanen i L97
- 4 Vurdering av norske arbeider
- 6 Norsk fordypning, tilvalgsfag
- 8 "Godbitark" styrker elevenes språklige selvfølelse
- 10 Finn kjentfolk fra litteraturhistoria
- 11 Hva vet du om språket vårt?
- 12 Igangsetter for skrivning: Meg selv
- 13 Fra stikkord til tekster i mange sjangerer
- 14 Tema: Tegneserier
- 15 Ta en skrivesjekk
- 16 Norsknytts midtsider: Etterdikting
- 18 Skrivemodeller
- 19 Brukssjangerer
- 20 Finn ordfeil på plakater
- 21 Skrivestafett
- 22 Norskryss, nynorsk
- 24 Norskryss, bokmål
- 26 Tentamen i norsk hovedmål
- 30 Moro med rim
- 31 Kryssdikt og krysshilsener
- 32 Syng, skriv og tegn: Tegnevise
- 33 Løsninger på kryssordene i Norsknytt 4 - 1997